

La memòria personal és memòria col·lectiva, i viceversa

PERE TORDERA

PERE ANTONI PONS

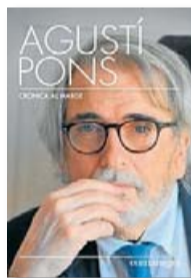
En una literatura com la catalana, que en general encara dona per bones unes jerarquies entre gèneres que fa temps que han quedat obsoletes –la poesia al·l'estadi superior, la novel·la al rengló següent però just a tocar, l'assaig i el teatre al següent però ja a molta distància, i etcètera, etcètera, fins a topar amb el sovint escarnit periodisme a baix de tot de la piràmide–, una figura com la d'Agustí Pons (Barcelona, 1947) corre el perill de ser valorada sempre a la baixa. O ignorada directament.

I és una llàstima, perquè un autor que ha escrit milers d'articles i entrevistes per a diaris i revistes, que ha elaborat les biografies –rigoroses, serioses, solvents– de personatges cabdals de la literatura catalana, que ha fet assaigs de mirada panoràmica internacional i que compta amb una obra memorialística evocadora i incisiva, no es mereix ser

valorat a la baixa ni encara menys ignorat.

Tant se val quina sigui la vara de mesurar que fem servir: per esforç invertit, per volum de feina feta, per complexitat, per ambició, pel que ha aportat a la literatura del país, una obra literària com la d'Agustí Pons val tant o més que l'obra de 100 poetes menors. O la de 200.

Igual com ja havia fet a *Temps indòcils* (Angle Editorial, 2007), amb *Crònica al marge* Pons torna a barrejar la reconstrucció de la història personal amb l'exploració del context històric, cultural i polític que li ha tocat viure. El resultat és un llibre escrit amb claredat i precisió, amb sentit del ritme i amb una indissimulada –i molt d'agrair– propensió a l'amenitat, un llibre en el qual els passatges de reflexió assagística conviuen amb les declaracions autodefinidores de l'autor –sobre les seves conviccions liberals, el seu ateisme, la seva visió del periodisme, sobre el que ha de tenir una bona biografia...– i amb l'empena i la fluïdesa narratives pròpies

CRÒNICA AL MARGE
AGUSTÍ PONS
COMANEGRA
254 PÀG. / 20 €

de les cròniques més ponderades i vívides.

Tenint en compte la trajectòria professional de Pons –redactor d'*El Noticiero Universal*, col·laborador de la revista *Destino*, membre fundador del diari *Avui*, cap de gabinet del conseller de Cultura Max Cahner, escriptor polivalent que ha escrit des de cinc llibres de poesia fins a centenars d'editorials de premsa...–, no sorprendrà a ningú que un dels atractius del llibre sigui la galeria de personatges potents que hi desfilen. El que sí que pot resultar sorprenent és que Pons en parli sense pèls a la llengua, sense acarnissar-s'hi però sense estalviar-se els comentaris contundents, les anècdotes malicioses i alguna tafaneria xocant, per exemple les dificultats econòmiques de Maria Aurèlia Capmany per arribar a finals de mes i els abusos verbals a què la sotmetia Jaume Vidal Alcover quan anava borratxo.

Homenots i fantasmes

Vet aquí una breu llista dels personatges més il·lustrosos que Pons ha tractat i als quals dedica la seva atenció: Max Cahner –“si no va obtenir més reconeixement, no va ser pas per les seves idees sinó pel seu mal caràcter”–, Jaume Miravittles, Carles Fontserè, Josep Maria Espinàs, Joaquim Molas, Mercè Rodoreda –que descriu distant i a la defensiva–, el maqui anarquista Marcel·lí Massana –entristit per la progressiva desaparició de la llengua catalana a Barcelona... A aquests, és clar, s'hi han d'afegir els personatges a qui ha biografat: Capmany i Nèstor Luján, amb qui va tenir una relació molt afectuosa i que li feren de mentors, i també Joan Triadú, Pere Calders i Salvador Espriu. Singularment memorables m'han semblat les pàgines en què recorda l'entrevista que va fer el 1989 a un abatut i ressentit Ramón Serrano Suñer, que, havent tingut tant de poder, aquí se'n apareix com un fantasma vulgar de la història.

Intel·ligents i ben escrites, tot i que també un punt descompensades –el tram final queda massa poc memorialístic–, aquestes memòries personals i col·lectives d'Agustí Pons són interessants i valuoses. ♦

OBRO FIL

MARINA ESPASA

Llistes

“S'acaba la dècada!”, declamen els responsables dels suplementes literaris i culturals dels diaris mentre fustiguen els seus redactors i col·laboradors perquè elaborin llistes i més llistes: els deu millors discos, les deu millors novel·les, els deu millors poemaris, les deu millors pel·lícules... Serveixen d'alguna cosa, aquestes llistes? Ordenen, classifiquen, jerarquitzen, fan enfadar, omplen d'orgull... Però aporten matís, gruix o ambigüitat? Més aviat al contrari. I la majoria de les vegades repeteixen vicis: es fixen en obres que ja havien gaudit d'atenció o, de manera màgica, premien els col·laboradors del mitjà on apareixen. Per què ens agraden tant, doncs? A mi, la primera: cada any llisto llibres preferits, els ordeno i els torno a ordenar, fins que em queda una mena de recorregut de per on he circulat literàriament els darrers dotze mesos. A vegades són autopistes rectes i monòtones, més sovint tot de camins que es bifurquen i s'entreuen contínuament.

Però és que de llistes n'hi ha moltes més: les d'anar a comprar, les de tasques per fer a casa, les de factures per cobrar, les de projectes per encetar, les de noms de personatges per adjudicar a aquella novel·la o a aquell conte. I de més especials: les d'alguns quadres d'Ignasi Aballí, que són fets a partir de retalls de diari que guarda des de fa anys en capsos, classificats per paraules –nononono, negronegronegronegro–. Les que van recopilar Joe Brainard a *Me'n recordo* i Georges Perec a *Je me souviens*, llistes de frases que descriuen records que activen records que activen encara més records.

I les llistes que elaboraven els avantguardistes per als seus manifestos futuristes o dadaistes, com el nostre *Manifest groc*: denunciem, prevenim, sabem, vivim, ens reclamem. Quan la llista fa evident el propi mecanisme, quan martelleja el recurs de la repetició fins que ens en fa conscients, és quan passa d'exercici taxonòmic a proposta artística. Ja ho deia Tristan Tzara: “Dada no significa res i tot burgès se sent dramaturg”. Aquestes són les llistes que voldríem veure publicades a les pàgines dels nostres diaris! ♦

GETTY

L'APARADOR

ARA

FICCIO

Notre-Dame de Paris
VICTOR HUGO
Proa

El clàssic de Victor Hugo va descobrir Notre-Dame al món el 1832. La novel·la, reeditada per Proa, parla de l'amor d'Esmeralda i Quasimodo al París medieval. La història és un monument literari amb Quasimodo com un dels personatges inoblidables de la literatura universal.

FICCIO

La ladrona de fruta
PETER HANDKE
Alianza

L'última novel·la de Peter Handke –guardonat amb el premi Nobel 2019– acompanya una dona a la recerca de la seva mare. *La ladrona de fruta* relata el viatge iniciàtic de la protagonista des de la singularitat pròpia de l'escriptor austríac. Ell mateix ha definit aquesta obra com “l'última popeia”.

Mentira
ENRIQUE DE HÉRIZ
Navona

FICCIO

Navona recupera la novel·la més ambiciosa d'Enrique de Hériz, amb la qual va guanyar el Premi Llibreter el 2004. L'escriptor, que va morir al març, va construir a *Mentira* una teranyina narrativa sobre la credulitat, les relacions humanes i la mort que reflecteix el poder dels rituals en la humanitat.